

Nominacja profesorska — Jacek Rajchel

W dniu 23 kwietnia 2007 r. Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów Naukowych nadała tytuł profesora Nauk o Ziemi dr. hab. inż. Jackowi Rajchlowi, profesorowi Katedry Geologii Ogólnej, Ochrony Środowiska i Geoturystyki Wydziału Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie. Dnia 20 października 2007 r. prezydent RP podpisał tę nominację, a uroczyste jej wręczenie odbyło się w Pałacu Prezydenckim w dniu 29 stycznia 2008 r.

Profesor Jacek Rajchel od lat szkolnych przejawiał zainteresowanie szeroko pojętymi naukami przyrodniczymi, nic też dziwnego, że w 1962 r. rozpoczął studia na Wydziale Geologiczno-Poszukiwawczym Akademii Górniczo-Hutniczej. Jego zainteresowanie budową geologiczną Karpat rozpoczęło się już w czasie studenckiej praktyki z kartografii geologicznej, odbytej w obrębie jednostki magurskiej w Beskidzie Sądeckim pod opieką dr. Kazimierza Bogacza. Następnym krokiem była działalność w Kole Naukowym Geologów pod kierunkiem dr. inż. Janusza Kotlarczyka, poświęcona karpaccim egzotykom. Jacek Rajchel ukończył studia w marcu 1968 r. na specjalności surowce skalne i w kwietniu tego roku podjął pracę w Katedrze Geologii AGH, którą kontynuuje do dziś, już przez ponad czterdzieści lat. Sylwetka naukowa profesora kształtowała się początkowo pod kierunkiem prof. Henryka Świdzińskiego, a następnie — profesora Janusza Kotlarczyka, promotora Jego pracy doktorskiej. Profesor Rajchel jest kontynuatorem ich działalności naukowej. Pracę doktorską pt. *Budowa geologiczna doliny Sanu w rejonie Dynów–Dubiecko*, wyróżnioną nagrodą rektora AGH, obronił w 1978 r., zaś pracę habilitacyjną pt. *Litostratygrafia osadów górnego paleocenu i eocenu jednostki skolskiej* — w roku 1991.

Jego zainteresowania i działalność naukowa związane są z geologią podstawową, traktowaną jako nauka przyrodnicza. W czasie swojej pracy zawodowej nawiązywał również do innych działów geologii, takich jak: stratygrafia, sedymentologia, geologia surowców skalnych, hydrogeologia, kartografia geologiczna, ochrona środowiska czy prospekcja surowców mineralnych, a nawet paleontologia. Dzięki temu nie stał się „wąskim” specjalistą.

Do szczególnych osiągnięć Jacka Rajchla należą prace dotyczące geologii polskich Karpat fliszowych, gdzie pracował przez czterdzieści lat i zgromadził obszerny materiał badawczy. Prace, których wyniki zostały opublikowane w wielu artykułach naukowych, w tym w rozprawie habilitacyjnej, pozwoliły m.in. na wydzielenie i sformalizowanie szeregu jednostek litostratygraficznych, ustalenie biostratygraficznej radiolariowej zonacji paleocenu i eocenu oraz wyznaczenie regionalnych horyzontów korelacyjnych jednostki skolskiej. Przedstawił również charakterystykę odkrytych przez Niego w tej jednostce szeregu stanowisk paraautochtonicznych utworów miocenu nakarpacciego.

Trudny do przecenienia jest również wkład profesora w sedymentologię i paleogeografię basenów Karpat fliszowych w okresie ich tworzenia i zamykania. Prace te pozwoliły na wyróżnienie licznych, nieznanych uprzednio utworów o charakterze olistostrom oraz na przedstawienie ich bardziej wiarygodnej paleoceanograficznej rekonstrukcji i geotektonicznej ewolucji. Badania te miały rów-

Ryc. 1. Profesor dr hab. inż. Jacek Rajchel

niez aspekt praktyczny. Liczne opracowania dotyczyły rozmieszczenia osuwisk we wschodniej części polskich Karpat, występowania wód mineralnych i surowców mineralnych, m.in.: diatomitów i iłowców montmorillonitowo-klinoptilolitowych. Badania nad złożami surowców nie ograniczały się do Karpat, ale obejmowały również zapadlisko przedkarpaccie, niż polski i monoklinę przedsuddecką (wody mineralne, węgiel brunatny, sole potasowo-magnezowe).

W tym samym czasie Jacek Rajchel badał geologię Spitsbergenu, biorąc udział w jednej z wypraw naukowo-badawczych AGH. Jest On współautorem arkusza szczegółowej mapy geologicznej w skali 1 : 25 000 *Geological Map of the SW Part of Wedel Jarlsberg Land*, wraz z jej objaśnieniami. Rezultatem tych badań była nowa koncepcja stratygrafii i budowy tektonicznej tej części Spitsbergenu.

Kolejna dziedzina aktywności naukowej Profesora to zagadnienia z pogranicza geologii, górnictwa, architektury i historii sztuki, dotyczące stosowanego w architekturze kamienia dekoracyjnego i budowlanego. Jacek Rajchel stworzył całkiem nowy dział, w obrębie krakowskiego środowiska nauk geologicznych, jakim jest geologia miejska lub geologia architektury miasta. Owocem tych prac jest szereg publikacji naukowych i popularyzujących naukę. Jej ukoronowanie stanowi książka *Kamienny Kraków*, znakomite źródło wiadomości z dziedziny zastosowania kamienia w architekturze, przedstawione z geologicznego punktu widzenia, a jednocześnie podręcznik i pomoc dydaktyczna w nowym kierunku Kamień i Kamieniarsstwo

na Wydziale Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska i Wydziale Górnictwa i Geoinżynierii AGH. Profesor Rajchel zajmował się również zagadnieniami związanymi z ochroną przyrody nieożywionej i dziedzictwa geologicznego, opracowując szereg wartościowych obiektów geologicznych i przedstawiając koncepcje ich zagospodarowania jako trwałego elementu krajobrazu, podnoszącego walory turystyczne.

Jacek Rajchel jest autorem lub współautorem około 200 prac, wydrukowanych w językach: polskim, angielskim i rosyjskim.

Jego działalność naukowa jest tym bardziej godna podziwu, gdyż odbywa się równoległe z zaangażowaną pracą dotyczącą przekazywania wiedzy kolejnym pokoleniom młodzieży kształconej w Akademii Górniczo-Hutniczej. Profesor w ciągu czterdziestu lat pracy dydaktycznej prowadził 15 różnych wykładów na pięciu wydziałach AGH, 20 ćwiczeń laboratoryjnych, audytoryjnych, komputerowych i terenowych, a także wypromował kilkudziesięciu dyplomantów studiów dziennych i zaocznych oraz trzech doktorantów na macierzystym wydziale. Opracowywał programy i plany studiów, tworząc m.in. nowe kierunki kształcenia; sprawował opiekę nad studenckimi wyprawami badawczymi na Spitsbergen, Kaukaz, do Szkocji i na Syberię.

Jacek Rajchel jest redaktorem naczelnym *Pisma Przyrodniczego Wszechświat*, jednego z dwóch najstarszych (od 1882 r.) czasopism naukowych w Polsce. Pod Jego kierunkiem pismo to, promujące w społeczeństwie wiadomości przyrodnicze z różnych dziedzin, w tym także geologii, znacząco wzbogaciło szatę edytorską i spektrum publikowanych materiałów. W latach 1998–2001 był członkiem Rady Redakcyjnej *Przeglądu Geologicznego*. Od roku 2004 pełnił funkcję sekretarza naukowego, a od 2006 — przewodniczącego Komisji Nauk Geologicznych Polskiej Akademii Nauk, Oddział w Krakowie.

Profesor Rajchel działał i działa aktywnie na terenie swojej macierzystej uczelni. Jest On jednym z twórców Muzeum Geologicznego i członkiem Rady Naukowej tej niezwykle pożytecznej placówki, której działalność wykracza daleko poza ramy AGH, propagując nauki o Ziemi. Uczestniczył również w szeregu komisji i innych ciał kolegialnych AGH.

Za działalność dydaktyczną, prace organizacyjne w zakresie dydaktyki oraz za szczególne zasługi dla oświaty i wychowania został odznaczony medalem Komisji Edukacji Narodowej. Za prace badawcze i naukowe oraz popularyzację wiedzy z dziedziny geologii uzyskał kilkanaście nagród rektora AGH.

Jacku, profesorze znakomity,
wiedzą nabity,
geologią opity,
znawco fliszu karpackiego,
Spitsbergenu dalekiego,
Krakowa kamiennego
i Wszechświata całego.
Krynico mądrości,
wzorze grzeczności, regularności
i szczegółowości!
Nominacji gratulujemy,
a także winszujemy:
Niech Ci zdrowie zawsze służy,
a czas w pracy się nie dłuży.
Niech Twój studenci wspaniałą wiedzę zdobywają,
niech Cię granty nie omijają,
nagrody i zaszczyty z nieba spadają,
a koledzy z zazdrości pękają!

Jan Golonka